

การศึกษากฎหมายที่เกี่ยวข้องกับธุรกิจ

ภายใต้แผนธุรกิจคาราโอเกะโปรแกรมสตาร์ (Star) มีความจำเป็นที่ต้องศึกษาถึงกฎหมายที่เกี่ยวข้อง อันได้แก่ กฎหมายทรัพย์สินทางปัญญา เนื่องจากโปรแกรมคอมพิวเตอร์เป็นทรัพย์สินทางปัญญาประเภทหนึ่ง ที่ควรได้รับความคุ้มครองจากปัญหาที่อาจเกิดขึ้นในการแข่งขันทางธุรกิจ เช่น การลอกเลียนแบบโปรแกรมคอมพิวเตอร์

ทรัพย์สินทางปัญญา (Intellectual Property) หมายถึง ผลงานอันเกิดจากความคิดสร้างสรรค์ของมนุษย์ ทรัพย์สินทางปัญญาเป็นทรัพย์สินอีกชนิดหนึ่ง นอกเหนือจากสังหาริมทรัพย์ คือ ทรัพย์สินที่สามารถเคลื่อนย้ายได้ เช่น นาฬิกา รถยนต์ โต๊ะ เป็นต้น และอสังหาริมทรัพย์ คือ ทรัพย์สินที่ไม่สามารถเคลื่อนย้ายได้ เช่น บ้าน ที่ดิน เป็นต้น

ประเภทของทรัพย์สินทางปัญญา

ทรัพย์สินทางปัญญาแบ่งออกเป็น 2 ประเภท คือทรัพย์สินทางอุตสาหกรรม และ ลิขสิทธิ์

ทรัพย์สินทางอุตสาหกรรมนี้ เป็นความคิดสร้างสรรค์ของมนุษย์เกี่ยวกับสินค้า อุตสาหกรรม ความคิดสร้างสรรค์นี้จะเป็นความคิดในการประดิษฐ์คิดค้น การออกแบบผลิตภัณฑ์ทางอุตสาหกรรม ซึ่งอาจจะเป็นกระบวนการ หรือเทคนิคในการผลิตที่ได้ปรับปรุงหรือคิดค้นขึ้นใหม่ หรือที่เกี่ยวข้องกับตัวสินค้า หรือผลิตภัณฑ์ที่เป็นองค์ประกอบและรูปร่างสวยงามของตัวผลิตภัณฑ์ นอกจากนี้ยังรวมถึงเครื่องหมายการค้าหรือยี่ห้อ ชื่อและถิ่นที่อยู่ทางการค้า ที่รวมถึงแหล่งกำเนิดสินค้าและการป้องกันการแข่งขันทางการค้าที่ไม่เป็นธรรม ทรัพย์สินทางอุตสาหกรรมจึงสามารถแบ่งออกได้ดังนี้

สิทธิบัตร (Patent)

เครื่องหมายการค้า (Trademark)

แบบผังภูมิของวงจรรวม (Layout - Designs Of Integrated Circuit)

ความลับทางการค้า (Trade Secrets)

สิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ (Geographical Indication)

ความหมายของทรัพย์สินทางปัญญาแต่ละประเภท

1) ลิขสิทธิ์

หมายถึง งานหรือความคิดสร้างสรรค์ในสาขาวรรณกรรม ศิลปกรรม ดนตรีกรรม งานภาพยนตร์ หรืองานอื่นใดในแผนกวิทยาศาสตร์ลิขสิทธิ์ยังรวมทั้ง สิทธิข้างเคียง (Neighbouring Right) คือ การนำเอางานด้านลิขสิทธิ์ออกแสดง เช่น นักแสดง ผู้บันทึกเสียงและสถานีวิทยุโทรทัศน์ในการบันทึกหรือถ่ายทอดเสียงหรือภาพ โปรแกรมคอมพิวเตอร์ (Computer Program หรือ Computer Software) คือ ชุดคำสั่งที่ใช้กับเครื่องคอมพิวเตอร์ เพื่อกำหนดให้เครื่องคอมพิวเตอร์ทำงาน งานฐานข้อมูล (Data Base) คือ ข้อมูลที่ได้รับเก็บรวบรวมขึ้นเพื่อใช้ประโยชน์ด้านต่างๆ

2) สิทธิบัตร

หมายถึง หนังสือสำคัญที่รัฐออกให้เพื่อคุ้มครองการประดิษฐ์ (Invention) การออกแบบผลิตภัณฑ์ (Product Design) หรือ ผลิตภัณฑ์อรรถประโยชน์ (Utility Model) ที่มีลักษณะตามที่กฎหมายกำหนด การประดิษฐ์ คือ ความคิดสร้างสรรค์เกี่ยวกับ ลักษณะองค์ประกอบ โครงสร้างหรือกลไกของผลิตภัณฑ์ รวมทั้งกรรมวิธีในการผลิตการรักษา หรือปรับปรุงคุณภาพของผลิตภัณฑ์ การออกแบบผลิตภัณฑ์ คือ ความคิดสร้างสรรค์เกี่ยวกับการทำให้รูปร่างลักษณะภายนอกของผลิตภัณฑ์เกิดความสวยงาม และแตกต่างไปจากเดิม ผลิตภัณฑ์อรรถประโยชน์หรือที่เรียกอีกอย่างหนึ่งว่า อนุสิทธิบัตร (Petty Patent) จะมีลักษณะคล้ายกันกับการประดิษฐ์ แต่เป็นความคิดสร้างสรรค์ที่มีระดับการพัฒนาเทคโนโลยีไม่สูงมาก หรือเป็นการประดิษฐ์คิดค้นเพียงเล็กน้อย

3) แบบผังภูมิของวงจรรวม

หมายถึง แผนผังหรือแบบที่ทำขึ้น เพื่อแสดงถึงการจัดวางและการเชื่อมต่อบรรยากาศ เช่น ตัวนำไฟฟ้า หรือตัวต้านทาน เป็นต้น

4) เครื่องหมายการค้า

สามารถจำแนกได้ดังนี้คือ

- เครื่องหมายการค้า (Trade Mark) หมายถึง เครื่องหมายหรือสัญลักษณ์หรือตราที่ใช้กับสินค้า หรือบริการ ใช้เพื่อแสดงว่าสินค้าที่ใช้เครื่องหมายนั้นแตกต่างกับสินค้าที่ใช้เครื่องหมายการค้าของบุคคลอื่น เช่น โค้ก เป๊ปซี่ บรีส แพ็บ เป็นต้น
- เครื่องหมายบริการ (Service Mark) คือ เครื่องหมายที่ใช้เป็นที่หมายหรือเกี่ยวข้องกับบริการ เพื่อแสดงว่าบริการที่ใช้เครื่องหมายนั้นแตกต่างกับบริการที่ใช้เครื่องหมายบริการของบุคคลอื่น เช่น เครื่องหมายของสายการบิน ธนาคาร โรงแรม เป็นต้น
- เครื่องหมายรับรอง (Certification mark) คือ เครื่องหมายที่เจ้าของเครื่องหมายรับรองใช้เป็นที่หมายหรือเกี่ยวข้องกับสินค้าและบริการของบุคคลอื่น เพื่อเป็นการรับรองคุณภาพของสินค้า หรือบริการนั้น เช่น เซลล์ชวนชิม แม่ช้อยนางรำ เป็นต้น
- เครื่องหมายร่วม (Collective Mark) คือ เครื่องหมายการค้าหรือเครื่องหมายบริการที่ใช้โดยบริษัทหรือรัฐวิสาหกิจในกลุ่มเดียวกัน หรือโดยสมาชิกของสมาคม กลุ่มบุคคล หรือองค์กรอื่นใดของรัฐหรือเอกชน เช่น ตราช้างของบริษัทปูนซิเมนต์ไทย จำกัด เป็นต้น

5) ความลับทางการค้า

หมายถึง ข้อมูลการค้าที่ยังไม่เป็นที่รู้จักกันโดยทั่วไป และมีมูลค่าในเชิงพาณิชย์ เนื่องจากข้อมูลนั้นเป็นความลับ และมีการดำเนินการตามความสมควรเพื่อรักษาข้อมูลนั้นไว้เป็นความลับ

ชื่อทางการค้า หมายถึง ชื่อที่ใช้ในการประกอบกิจการ เช่น โกดัก ฟุจิ เป็นต้น

6) สิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์

หมายถึง ชื่อ สัญลักษณ์ หรือสิ่งอื่นใดที่ใช้เรียกหรือใช้แทน แทนแหล่งภูมิศาสตร์ และสามารถบ่งบอกว่าสินค้าที่เกิดจากแหล่งภูมิศาสตร์นั้นเป็นสินค้าที่มีคุณภาพ ชื่อเสียง หรือคุณลักษณะเฉพาะของแหล่งภูมิศาสตร์นั้น เช่น ส้มบางมด ผ้าไหมไทย แซมเปญ คอนยัค เป็นต้น

กฎศีกาศากลเกี่ยวกับทรัพย์สินทางปัญญา

1) ลิขสิทธิ์ (ไม่ต้องจดทะเบียน)

งานที่ได้รับความคุ้มครอง ได้แก่ งานวรรณกรรม นาฏกรรม ศิลปกรรม ดนตรีกรรม ภาพยนตร์ สิ่งบันทึกเสียง โสตทัศนวัสดุ งานแพร่ภาพแพร่เสียง โปรแกรมคอมพิวเตอร์ และการรวบรวมฐานข้อมูล (งานที่อยู่ในขอบเขตของกฎหมายลิขสิทธิ์ส่วนใหญ่จะเป็นงานที่ไม่ใช่ functional work ยกเว้น โปรแกรมคอมพิวเตอร์)

อายุความคุ้มครอง ตลอดอายุผู้สร้างสรรค์และอีก 50 ปี นับแต่ผู้สร้างสรรค์ตาย หากไม่ทราบตัวผู้สร้างสรรค์ให้ถือกำหนด 50 ปี นับตั้งแต่นำผลงานออกเผยแพร่ต่อสาธารณชน สำหรับงานศิลปประยุกต์มีกำหนด 25 ปี นับแต่ได้สร้างสรรค์งานขึ้น

ข้อยกเว้น ข่าวสาร ข้อเท็จจริง และรายงานของทางราชการ ไม่ได้รับความคุ้มครอง

2) สิทธิบัตร

งานที่ได้รับความคุ้มครอง สิ่งประดิษฐ์และกรรมวิธี ที่มีองค์ประกอบครบ 3 ประการ คือ ต้องใหม่ มีขั้นการประดิษฐ์ที่สูงขึ้น (สลับซับซ้อนขึ้น) และนำไปใช้ในทางอุตสาหกรรมได้ ดังนั้นงานส่วนใหญ่จะเป็นงานที่เกี่ยวกับเทคโนโลยีใหม่ๆ

อายุความคุ้มครอง มีกำหนด 20 ปีนับแต่วันที่ยื่นคำขอ

ข้อยกเว้น ไม่คุ้มครองสิ่งต่อไปนี้

- วิธีการวินิจฉัย บำบัด รักษาโรคมนุษย์หรือสัตว์
- พืชหรือสัตว์ (สำหรับพันธุ์พืช สมาชิกสามารถให้ความคุ้มครองตามกฎหมายเฉพาะว่าด้วยการนั้นก็ได้ และประเทศไทยได้มีกฎหมายเฉพาะเพื่อการดังกล่าว)

3) แบบผังภูมิของวงจรรวม (ต้องจดทะเบียน)

งานที่ได้รับความคุ้มครอง แบบผังภูมิของวงจรรวมที่สร้างสรรค์ขึ้นใหม่

อายุความคุ้มครอง มีกำหนด 10 ปีนับแต่วันที่ยื่นคำขอ

ข้อยกเว้น หากผู้ผลิตวงจรรวมไม่ทราบว่าวงจรรวมนั้นได้มีนำเอาแบบผังภูมิที่ถูกละเมิดมารวมเข้าไว้ การกระทำของผู้ผลิตไม่ถือว่าเป็นการละเมิด

4) เครื่องหมายการค้า (ต้องจดทะเบียน)

งานที่ได้รับความคุ้มครอง ได้แก่ เครื่องหมาย สัญลักษณ์ รูปภาพ ชื่อ คำ ข้อความ ตัวหนังสือ กลุ่มของสี รูปร่างรูปทรงของวัตถุ หรือหลายอย่างรวมกัน และครอบคลุมถึงเครื่องหมาย บริการ และเครื่องหมายรับรองด้วย

อายุความคุ้มครอง อย่างน้อย 7 ปีนับแต่วันจดทะเบียน แต่โดยทั่วไปสมาชิก WTO จะให้ความคุ้มครอง 10 ปี และสามารถต่ออายุได้ไม่จำกัด

ข้อยกเว้นหากไม่ได้ใช้ 3 ปี อาจถูกเพิกถอนได้ เครื่องหมายที่มีชื่อเสียงแพร่หลาย ได้รับความคุ้มครองโดยไม่ต้องจดทะเบียน

5) ความลับทางการค้า (ไม่ต้องจดทะเบียน)

งานที่ได้รับความคุ้มครอง ได้แก่ ข้อมูลทางการค้า (ไม่รวมถึงข้อมูลส่วนบุคคล) ที่มีองค์ประกอบ 3 ประการคือ เป็นข้อมูลที่มีประโยชน์ในเชิงพาณิชย์ เป็นข้อมูลที่ไม่เป็นที่ทราบกันทั่วไป และได้มีการใช้มาตรการที่เหมาะสมในการเก็บรักษาข้อมูลนั้นไว้เป็นความลับ

ในกรณีที่รัฐบังคับให้ต้องเปิดเผยข้อมูลหรือผลการทดลองของยาหรือผลิตภัณฑ์เคมีทางการเกษตรต่อหน่วยงานของรัฐก่อนที่จะจัดจำหน่าย รัฐจะต้องให้ความคุ้มครองข้อมูลนั้น เพื่อป้องกันมิให้มีการนำไปใช้ในเชิงพาณิชย์ที่ไม่เป็นธรรมต่อเจ้าของข้อมูลนั้น

อายุความคุ้มครอง ตลอดไปตราบเท่าที่ข้อมูลนั้นยังถูกเก็บไว้เป็นความลับ

6) สิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ (ต้องขึ้นทะเบียน)

งานที่ได้รับความคุ้มครอง ได้แก่ ชื่อ หรือสัญลักษณ์ของท้องถิ่นที่ใช้กับสินค้าที่มีความเชื่อมโยงกับท้องถิ่นนั้น หากเป็นชื่อหรือสัญลักษณ์ที่ใช้กับไวน์หรือสุรา จะได้รับความคุ้มครองเป็นพิเศษ กล่าวคือ ห้ามการใช้ชื่อหรือสัญลักษณ์ของท้องถิ่นที่ไม่ตรงต่อความเป็นจริงโดยเด็ดขาด แม้ว่าการใช้นั้นจะทำให้ผู้บริโภคสับสนหรือหลงผิดก็ตามอายุความคุ้มครอง ตลอดไปจนกว่าจะถูกเพิกถอน

ข้อยกเว้น หากไม่ได้รับความคุ้มครองในประเทศที่มีแหล่งภูมิศาสตร์นั้น ประเทศสมาชิกอื่นอาจปฏิเสธไม่ให้ความคุ้มครองได้

ในปัจจุบัน ประเทศไทยมีกฎหมายให้ความคุ้มครองทรัพย์สินทางปัญญา 4 ฉบับ คือ

พระราชบัญญัติสิทธิบัตร พ.ศ. 2522 แก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติสิทธิบัตร (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2535 และพระราชบัญญัติสิทธิบัตร (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2542

พระราชบัญญัติเครื่องหมายการค้า พ.ศ. 2534 ท แก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติเครื่องหมายการค้า (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2537

พระราชบัญญัติลิขสิทธิ์ พ.ศ. 2537

พระราชบัญญัติคุ้มครองแบบผังภูมิของวงจรรวม พ.ศ. 2543

สำนักหอสมุด